

สรุปผล อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชารัฐศาสตร์ของอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาที่เรียนวิชาเอกสังคมศึกษาระดับปริญญาตรีในวิทยาลัยครู
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชารัฐศาสตร์ระดับปริญญาตรีในวิทยาลัยครู ระหว่างอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาวិชาเอกสังคมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้ประชากรที่อยู่ในวิทยาลัยครู ซึ่งเปิดสอนสังคมศึกษาระดับปริญญาตรีมาแล้วอย่างน้อย 2 ปี จำนวน 13 แห่ง แบ่งประชากรเป็น 2 กลุ่มดังนี้

1. อาจารย์ผู้สอนวิชารัฐศาสตร์ ระดับปริญญาตรี จำนวน 39 คน
2. นักศึกษาวิชาเอกสังคมศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 260 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับวิทยาลัยครูในส่วนกลาง ผู้วิจัยนำส่งและขอรับแบบสอบถามด้วยตนเอง ส่วนวิทยาลัยครูในส่วนภูมิภาค ผู้วิจัยได้ส่งทางไปรษณีย์

ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นดังนี้

อาจารย์	32 คน	คิดเป็นร้อยละ 82.05
นักศึกษา	235 คน	คิดเป็นร้อยละ 90.38

นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์หาค่าร้อยละของผู้ตอบประเภทต่าง ๆ หากค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเปรียบเทียบความคิดเห็นของตัวอย่างประชากรประเภทอาจารย์กับตัวอย่างประชากรประเภทนักศึกษา เกี่ยวกับความคิดเห็นและปัญหาการเรียนการสอน วิชารัฐศาสตร์ด้วยค่า Z (Z -test) โดยพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างที่ระดับความเชื่อมั่น 95 %

สรุปผลการวิจัย

เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. อาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 31 - 35 ปี วุฒิปริญญาตรี และปริญญาโทใกล้เคียงกัน ชั่วโมงที่ทำการสอน 6 - 10 ชั่วโมง ไม่เคยเข้าร่วมอบรมหรือสัมมนาเพื่อวางแผนเตรียมการสอนวิชารัฐศาสตร์ ทำการสอนมาแล้ว 3 ปีขึ้นไป เหตุผลที่ทำการสอนเพราะสมัครใจสอนเอง ความรู้และประสบการณ์ต่างจากด้านรัฐศาสตร์ได้จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มีประสบการณ์ทางวิชานี้ในระดับปานกลาง และอาจารย์ผู้สอนเกือบทุกคนเห็นว่า รัฐศาสตร์เป็นวิชาที่น่าสนใจ น่าศึกษา
2. นักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 21 - 25 ปี วุฒิเคมตรี ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง เด็ดอกเรียนสังคมศึกษาเป็นวิชาเอก เพราะชอบวิชานี้ สำหรับวิชารัฐศาสตร์ชอบปานกลาง และชอบมากใกล้เคียงกัน

เกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนวิชารัฐศาสตร์

1. คำนหลักสูตร นักศึกษารู้และเข้าใจจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนวิชา รัฐศาสตร์ ปานกลาง มีการใช้เอกสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่น ๆ ที่ผู้สอนเห็นว่าเหมาะสมในระดับมาก
2. คำนกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้บ่อยคือ การบรรยาย ซึ่งบรรยายตลอดเรื่องจนจบแต่ละชั่วโมง และบรรยายประกอบการซักถาม

3. ด้านสื่อการสอน สื่อการสอนส่วนใหญ่มีการใช้หน่วย ที่มีการใช้ ปานกลาง ได้แก่ วารสาร สิ่งตีพิมพ์หรือเอกสารต่าง ๆ, สื่อมวลชน ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และแหล่งวิทยาการ

4. ด้านการวัดและประเมินผล วิธีการวัดและประเมินผลที่ใช้บ่อยคือ การให้นักศึกษาทำรายงานคนคว่า และให้คะแนนเก็บจากผลงานและการสอบตลอดทั้งภาค ข้อสอบที่ใช้ในการวัดและประเมินผล อาจารย์เห็นว่า เป็นข้อสอบแบบปรนัยและอัตนัยปนกัน ส่วนนักศึกษาเห็นว่า เป็นข้อสอบแบบอัตนัยอย่างเดียว การวัดผลวิชารัฐศาสตร์เป็นการวัดความสามารถด้านการคิดหาเหตุผล

ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษามีต่อการเรียนการสอนวิชารัฐศาสตร์ในค่านต่าง ๆ

1. ด้านหลักสูตร อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกันในข้อ ควรใช้หนังสือหรือเอกสารที่อาจารย์ผู้สอนหรือภาควิชาจัดทำขึ้นเองเป็นหลัก และควรใช้เอกสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่นที่ผู้สอนเห็นว่า เหมาะสม โดยนักศึกษามีความเห็นด้วยมากกว่าอาจารย์

2. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน อาจารย์และนักศึกษามีความเห็นส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน คือ เห็นด้วยมากกับการสอนแบบอภิปรายปัญหา การจัดนิทรรศการ การแบ่งกลุ่มกันคว่าทำรายงาน การศึกษานอกสถานที่ เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ การออกเก็บข้อมูลจากชุมชน, ลักษณะการบรรยายควรใช้การบรรยายประกอบการซักถาม บรรยายโดยใช้อุปกรณ์ประกอบ บรรยายแล้วให้ทำกิจกรรมอื่นประกอบ ส่วนความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ได้แก่ การบรรยาย การศึกษาค้นคว่าเป็นรายบุคคล การบรรยายตลอดเรื่องจนจบแต่ละชั่วโมง บรรยายแล้วให้คนคว่าทำรายงาน อาจารย์มีความเห็นด้วยมากกว่านักศึกษา ส่วนการศึกษานอกสถานที่ที่นักศึกษาเห็นด้วยมากกว่าอาจารย์

3. ด้านสื่อการสอน อาจารย์และนักศึกษามีความเห็นส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกันคือ เห็นด้วยมากกับการใช้วารสาร สิ่งตีพิมพ์ หรือเอกสารต่าง ๆ, สื่อมวลชน ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หรือหนังสือพิมพ์, เครื่องบันทึกเสียงหรือภาพยนตร์ ส่วนความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

ได้แก่ รูปภาพหรือของจำลอง แผนภูมิหรือแผนที่ อาจารย์เห็นด้วยปานกลาง แต่นักศึกษาเห็นด้วยมาก ป้ายนิเทศ อาจารย์เห็นด้วยมากกว่านักศึกษา

4. ด้านการวัดและประเมินผล อาจารย์และนักศึกษามีความเห็นส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกันคือ เห็นด้วยมากกับการให้คะแนน เกณฑ์จากผลงานและการทดสอบตลอดทั้งภาค เห็นด้วยปานกลางกับ การให้คะแนนการเข้าเรียนสม่ำเสมอ การสอบปากเปล่า การสังเกตพฤติกรรม เห็นด้วยมากกับแบบของข้อทดสอบควรวัดแบบอัตนัยและปรนัยปนกัน การวัดและประเมินผลควรวัดความสามารถด้านการคิดหาเหตุผล ความรู้สึกและเจตคติ การปฏิบัติและทักษะต่าง ๆ ส่วนความคิดเห็นที่แตกต่างกันได้แก่ การทำรายงานคิดว่า อาจารย์เห็นด้วยมากแก่นักศึกษาเห็นด้วยปานกลาง การทดสอบย่อยเป็นระยะ ๆ อาจารย์เห็นด้วยปานกลาง นักศึกษาเห็นด้วยมาก การวัดและประเมินผลควรเป็นการวัดความสามารถด้าน ความเข้าใจ การนำไปใช้ การคิดเปรียบเทียบ อาจารย์เห็นด้วยมากกว่านักศึกษา

5. ด้านเนื้อหาวิชา อาจารย์และนักศึกษามีความเห็นส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกันคือ เห็นด้วยปานกลางกับเนื้อหาวิชาวัสดุศาสตร์ระดับปริญญาตรีในวิทยาลัยครู สอดคล้องกับความต้องการของสังคมที่จะปลูกฝังทัศนคติค่านิยม และทักษะ ในการดำเนินชีวิตในระบอบประชาธิปไตย, เนื้อหาวิชาที่เรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการสอนนักเรียนระดับประถมและมัธยมได้, สำหรับเนื้อหาในหลักสูตรของ วิชารัฐ.211 และวิชาเลือก รัฐ.321, รัฐ.431 รัฐ.441 ส่วนใหญ่ อาจารย์และนักศึกษามองเห็นด้วยมาก

ส่วนความคิดเห็นที่แตกต่างกันได้แก่ เนื้อหาวิชาวัสดุศาสตร์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรบรรจุเรื่องราวที่น่าสนใจของผู้เรียน นักศึกษาเห็นด้วยมากกว่าอาจารย์ หัวข้อปรัชญาของกฎหมาย นักศึกษาเห็นด้วยมากกว่าอาจารย์ ส่วนข้อที่อาจารย์เห็นด้วยมากกว่านักศึกษาคือ นโยบายการเมืองของประเทศมหาอำนาจ, วิถีทางแห่งการทูตของไทยและเพื่อนบ้าน, วิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งเสริมหรือกีดกันการพัฒนาการทางการเมืองในประเทศไทย อาจารย์เห็นด้วยมากที่สุด นักศึกษาเห็นด้วยมาก

ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์เกี่ยวกับการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ในชั้นต่าง ๆ

1. **ค่านหลักสูตร** อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันคือ เห็นว่าการขาดเอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ เป็นปัญหามาก
2. **ค่านเนื้อหาวิชา** อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน คือ เห็นว่าเป็นปัญหามากในข้อขอบเขตของเนื้อหาวิชากว้างเกินไป, เป็นปัญหาน้อยคือ เนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์ยากเกินไป ส่วนความคิดเห็นที่แตกต่างกันได้แก่ เนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์มากเกินไป เมื่อเปรียบเทียบกับเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร อาจารย์เห็นว่าเป็นปัญหามากกว่านักศึกษา, เนื้อหาล้าสมัยไม่น่าสนใจ นักศึกษาเห็นว่าเป็นปัญหามากกว่าอาจารย์
3. **ค่านกิจกรรมการเรียนการสอน** อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน คือ อาจารย์และนักศึกษามองเห็นว่าข้อที่เป็นปัญหามากได้แก่ พื้นฐานความรู้ของนักศึกษาแตกต่างกันมาก, เป็นปัญหาปานกลางได้แก่ อาจารย์มีความรู้ในเนื้อหาไม่เพียงพอ, อาจารย์และนักศึกษามีเวลาเพียงพอในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน, อาจารย์และนักศึกษาคาดทักษะในการตั้งคำถามที่ดี, ส่วนข้อที่ว่านักศึกษาคาดทักษะในการคิดวิพากษ์วิจารณ์ และวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ อาจารย์เห็นว่าเป็นปัญหามาก นักศึกษาเห็นว่าเป็นปัญหาปานกลาง ส่วนความคิดเห็นที่แตกต่างกันคือ นักศึกษาเห็นว่าเป็นปัญหามากกว่าอาจารย์ได้แก่ ข้อที่ว่าอาจารย์ขาดความสามารถในการสร้างความสนใจนักศึกษา, การนำเหตุการณ์ปัจจุบันมาสัมพันธ์กับการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์มีน้อย, อาจารย์และนักศึกษาคาดทักษะในการสอนแบบบรรยายมากกว่าการสอนแบบอื่น ๆ ส่วนข้อที่อาจารย์เห็นว่าเป็นปัญหามากกว่านักศึกษาคือได้แก่ นักศึกษาคาดทักษะในการอ่านและค้นคว้าจากหนังสืออื่น
4. **ค่านสื่อการสอน** อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกันคือ เห็นว่า ข้อที่เป็นปัญหามากได้แก่ วิทยาลัยไม่มีอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์อย่างเพียงพอ, ห้องสมุดไม่เป็นแหล่งวิทยาคารที่ดีพอ, ส่วนความคิดเห็นที่แตกต่างกันได้แก่ การขาดความสามารถในการผลิตสื่อการสอน. อาจารย์เห็นว่าเป็นปัญหามากกว่านักศึกษา สภาพห้องเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้สื่อการสอนบางอย่าง นักศึกษาเห็นว่าเป็นปัญหามากกว่าอาจารย์

5. คำนวณการวัดและประเมินผล อาจารย์และนักศึกษาเห็นว่า เป็นปัญหา ปานกลางได้แก่ ข้อที่ว่า การวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการเรียน การสอนเป็นส่วนใหญ่, ขาดความสม่ำเสมอในการวัดและประเมินผล, ส่วนการขาดความ ยุติธรรมในการตัดเกรดเห็นว่า เป็นปัญหาน้อย ความคิดเห็นที่แตกต่างกันได้แก่ การวัดผล มุ่งวัดความสามารถในการจำเนื้อหา มากกว่าการวัดพฤติกรรมของผู้เรียน, การทดสอบที่ เป็นอยู่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและสูญเปล่า, ผลของการทดสอบมีความเชื่อถือได้น้อย นักศึกษาเห็นว่า เป็นปัญหามากกว่าอาจารย์

ความข้องการเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์

1. อาจารย์มีความข้องการมากที่สุด ในข้อควรมีการเตรียมหลักสูตร เอกสาร ประกอบการเรียนการสอน บุคลากร อุปกรณ์และกิจกรรม ก่อนที่จะเปิดสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ส่วนความข้องการอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก

2. นักศึกษามีความข้องการมากที่สุด ในข้อข้องการให้อาจารย์นำวิธีสอนแบบ ใหม่ ๆ มาใช้, ให้มีการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความข้องการ และสภาพสังคม ปัจจุบัน, และให้มีหนังสือทางค่านวิชาการศึกษาอื่น ๆ เกี่ยวกับวิชาวิทยาศาสตร์ในห้องสมุดมากพอ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชา วิทยาศาสตร์ระดับปริญญาตรีในวิทยาลัยครู: พบปัญหาและสิ่งที่น่าสนใจหลายประการ เช่น อาจารย์ผู้สอนมีวุฒิระดับปริญญาตรีมากกว่าระดับปริญญาโท ซึ่งจากแบบสอบถามที่ได้รับคืน นักศึกษาส่วนใหญ่ข้องการอาจารย์ผู้สอนที่มีวุฒิอย่างน้อยปริญญาโท หรืออาจารย์ที่จบสาขา วิทยาศาสตร์โดยตรง นอกจากนี้อาจารย์ส่วนใหญ่ยังตอบว่าไม่เคยเข้าร่วมอบรมสัมมนา เพื่อวางแผนเตรียมการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้อาจจะมีปัญหาสืบเนื่องมาจากการขาด งบประมาณ

ทางค่านักศึกษา ถึงแม้ว่านักศึกษาส่วนใหญ่จะเลือกสังคมศึกษาเป็นวิชาเอก เพราะชอบวิชานี้ก็ตาม แต่ก็มีผู้ตอบแบบสอบถามบางส่วนแสดงความคิดเห็นว่า ที่เลือกวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาเอกเพราะคิดว่าเรียนง่ายกว่าวิชาอื่น และไม่ทราบว่าจะเลือกวิชาอะไรดี และการที่ผู้เรียนบางส่วนมีความรู้สึกไม่ชอบค่ววิชารัฐศาสตร์ อาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาการเรียนการสอนวิชารัฐศาสตร์ได้

คานหลักสูตร จากผลการวิจัยพบว่า อาจารย์และนักศึกษาเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับมีการใช้เอกสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่น ๆ ที่ผู้สอนเห็นว่าเหมาะสมมากที่สุด แสดงว่าเอกสารของหน่วยศึกษานิเทศกรรมการฝึกหัดครูในคานรัฐศาสตร์อาจมีน้อย หรือเป็นการแสดงว่าอาจารย์ผู้สอนมีเสรีภาพทางวิชาการอย่างเต็มที่ในการเลือก เอกสารประกอบการเรียนการสอนภายในขอบเขตเนื้อหาวิชาที่หลักสูตรกำหนด ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ สุมาลี วิไลรัตน์ ที่พบว่า อาจารย์สังคมศึกษาในวิทยาลัยครูทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคส่วนใหญ่ใช้เอกสาร วารสาร หนังสือพิมพ์ ประกอบการเตรียมการสอน จำนวนน้อยที่สุดของอาจารย์ดังกล่าวใช้เอกสารประกอบการสอนของหน่วยศึกษานิเทศกรรมการฝึกหัดครู¹

ปัญหาในคานหลักสูตร อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน คือเห็นว่า ปัญหาที่สำคัญได้แก่ การขาดเอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชารัฐศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลิขิต ชีรเวทิน ที่กล่าวว่า ปัญหาพื้นฐานของการสอนวิชารัฐศาสตร์เกี่ยวข้องกับวิธีสอน การขาดตำราเรียน ตำราเรียนชั้นพื้นฐานที่เป็นภาษาไทยไม่เพียงพอ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหนังสือระดับเบื้องต้นทั้งสิ้น² และตรงกับผลการวิจัยของ

¹สุมาลี วิไลรัตน์, "ปัญหาในการดำเนินการสอนตาม โปรแกรมการสอนสังคมศึกษาระดับปริญญาตรีในวิทยาลัยครู" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 47.

²ลิขิต ชีรเวทิน, "ระดับการพัฒนาการทางวิชาการของรัฐศาสตร์ในประเทศไทย," ในรัฐศาสตร์: สถานภาพและพัฒนาการ, สมบัติ จันทรวงศ์, บรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2521), หน้า 308.

สุมาลี วิไลรัตน์ ที่พบว่า เอกสารทางวิชาการที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อเตรียมการสอนของอาจารย์สังคมศึกษาในท้องสมุคของวิทยาลัยต่าง ๆ มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการ¹

คานกิจกรรมการเรียนการสอน จากการวิจัยพบว่า การบรรยายเป็นกิจกรรมที่ใช้มากที่สุด ส่วนกิจกรรมที่ใช้รองที่สุดได้แก่ การสร้างสถานการณ์จำลอง การแสดงละครหรือบทบาทสมมติ และการอภิปรายข้อมูลจากชุมชน ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของลิขิต ชีรเวทิน อีกเช่นกันที่กล่าวว่า การสอนวิชารัฐศาสตร์ส่วนใหญ่เป็นการป้อนให้ทั้งสิ้น ถ้ามีการวิเคราะห์ใด ๆ ก็จะเป็นการวิเคราะห์ของอาจารย์ผู้สอนฝ่ายเดียว² และตรงกับผลการวิจัยของทัศนีย์ เรืองธรรม ที่พบว่า วิธีสอนที่อาจารย์สังคมศึกษาใช้มากที่สุดคือ การบรรยายและเปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็น และมีวิธีสอนที่อาจารย์ส่วนใหญ่ไม่เคยใช้เลยได้แก่ การเชิญวิทยากรมาบรรยาย การให้นักศึกษาแสดงบทบาทและการสอนโดยสร้างสถานการณ์จำลอง³

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การเรียนการสอนวิชารัฐศาสตร์ควรมีการใช้วิธีการสอนหลาย ๆ แบบ เช่น การอภิปราย การสอนแบบแก้ปัญหา การเชิญวิทยากร การแบ่งกลุ่ม เป็นต้น เพื่อฝึกทักษะในการคิดวิพากษ์วิจารณ์ วิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล แต่จากการวิจัยพบว่า การที่เนื้อหาวิชามีขอบเขตกว้างเกินไป อาจารย์ผู้สอนอาจคิดว่าถ้าใช้วิธีสอนดังกล่าว จะสอนไม่ทันตามหลักสูตร และการเชิญวิทยากรมาบรรยาย อาจารย์เห็นว่าควรจัดเป็นอย่างยิ่ง แต่ประสบปัญหาค่าจ้างงบประมาณ

¹สุมาลี วิไลรัตน์, "ปัญหาในการดำเนินการสอนตามโปรแกรมการสอนสังคมศึกษาระดับปริญญาตรีในวิทยาลัยครู," หน้า 96.

²ลิขิต ชีรเวทิน, เรื่องเดียวกัน, หน้า 304.

³ทัศนีย์ เรืองธรรม, "ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาสังคมศึกษาของอาจารย์ในวิทยาลัยครูภาคเหนือ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), หน้า 71.

ปัญหาในค่านกิจกรรมการเรียนการสอน ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน ข้อที่อาจารย์เห็นว่า เป็นปัญหามากคือ การที่นักศึกษาขาดทักษะในการ คิดวิพากษ์วิจารณ์ และวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ, ขาดทักษะในการอ่านและค้นคว้าจากหนังสือ อื่น, และพื้นฐานความรู้ของนักศึกษาแตกต่างกันมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทศนีย์ เรืองธรรม¹ และพัฒนา ชิตีเสวี² ที่พบว่า ปัญหาการเรียนการสอนที่เกิดจากนักศึกษาคือ นักศึกษาเคยชินกับการสอนแบบบรรยายและขาดทักษะในการใช้แหล่งวิชาการเพื่อค้นคว้า²

การที่นักศึกษามีพื้นฐานความรู้แตกต่างกันมากจน เป็นอุปสรรคในการเรียนการสอน นั้น อาจเป็นเพราะถึงแม้หลักสูตรของกรมการฝึกหัดครูกำหนดให้วิชารัฐ. 101 (พื้นฐานการ เมืองและการปกครองของไทย) เป็นวิชาพื้นฐานที่นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ชั้นสูงได้เรียน แต่นักศึกษาที่เรียนวิชาเอกสังคมศึกษาระดับปริญญาตรีบางส่วน สำเร็จวุฒิ พ.ม. หรือมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ศ.5) ซึ่งไม่ได้เรียนวิชาดังกล่าวมาก่อน ดังนั้นอาจารย์ผู้สอน อาจแก้ปัญหาโดยการปูพื้นฐานความรู้ในหัวข้อสำคัญและจำเป็นทางด้านรัฐศาสตร์เสียก่อน อาจทำให้การเรียนการสอนวิชานี้ประสบความสำเร็จมากขึ้น

ส่วนข้อที่นักศึกษาเห็นว่า เป็นปัญหามากคือ อาจารย์และนักศึกษาเคยชินกับการสอน แบบบรรยายมากกว่าการสอนแบบอื่น ๆ, การขาดความร่วมมือจากฝ่ายบริหารอาจารย์และ นักศึกษาในการจัดกิจกรรมจากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาได้เสนอแนะให้ฝ่ายบริหารและ อาจารย์ผู้สอนเห็นความสำคัญ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมทางการเมือง กิจกรรม อื่น ๆ ที่เกี่ยวกับรัฐศาสตร์อย่างเสรี ในทางสร้างสรรค์ แต่ตามสภาพที่เป็นจริง กิจกรรม ดังกล่าวได้รับการสนับสนุนน้อยมาก

¹ทศนีย์ เรืองธรรม, "ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนวิชาสังคมศึกษาของอาจารย์ ในวิทยาลัยครูภาคเหนือ", หน้า 72.

²พัฒนา ชิตีเสวี, "ปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยตามหลักสูตรปริญญาตรีของ สภาการฝึกหัดครู" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาคศึกษามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 107.

ก้านเนื้อหาวิชา จากการวิจัยพบว่า นอกจากวิชารัฐ.211 (กฎหมายรัฐธรรมนูญ และกฎหมายสำหรับประชาชน) ซึ่งเป็นวิชาบังคับที่นักศึกษาวิชาเอกสังคมศึกษาระดับปริญญาตรี ต้องเรียนแล้ว วิทยาลัยครูส่วนใหญ่เปิดสอนวิชาเลือกรัฐศาสตร์น้อยมาก อาจเป็นเพราะ การขาดอาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถในวิชานั้นอย่างเพียงพอ ซึ่งใกล้เคียงกับการวิจัย ของ ลดาวัลย์ มาลยะวงศ์ ที่พบว่า ปัญหาที่นักศึกษาไม่สามารถเลือกเรียนวิชาเลือกได้อย่าง เสรีนั้น อาจเป็นสืบเนื่องมาจากการขาดครูสอนที่เหมาะสม¹ ส่วนวิชาเลือกที่ทั้งอาจารย์และ นักศึกษาคงการให้เปิดสอนมากได้แก่วิชารัฐ.321 (ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ) และ วิชารัฐ.441 (ลัทธิการเมืองและลัทธิเศรษฐกิจ)

ปัญหา ก้านเนื้อหาวิชา ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน ข้อที่อาจารย์และนักศึกษาเห็นว่าเป็นปัญหามากคือ เนื้อหาวิชารัฐศาสตร์มากเกินไป เมื่อเปรียบเทียบกับเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร, ขอบเขตของเนื้อหาวิชากว้างเกินไป ควร มีการปรับปรุงให้เหมาะสม ซึ่งใกล้เคียงกับผลการวิจัยของ สายสมร เนตรเพ็งกิจ ที่พบว่า เนื้อหาที่บรรจุในประมวลการสอนมากเกินไป จนทำให้สอนไม่ทันตามหลักสูตร²

ก้านการใช้สื่อการสอน จากผลการวิจัยพบว่า วารสารสิ่งตีพิมพ์หรือเอกสารต่างๆ วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ เป็นสื่อการสอนที่มีการใช้ปานกลาง นักศึกษามีความเห็น ว่า ควรใช้สื่อการสอนทุกข้อในระดับมาก

¹ ลดาวัลย์ มาลยะวงศ์, สภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ระดับ ป.กศ. ขั้นสูง : ทศนของครู (เอกสารการนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 168 หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการ ฝึกหัดครู, 2518), หน้า 79.

² สายสมร เนตรเพ็งกิจ, "การจัดการสอนในสถาบันฝึกหัดครูชั้นปริญญาตรี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2506) หน้า 86.

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาค้นคว้าการสอนของอาจารย์และนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน ข้อที่เป็นปัญหามากคือ วิทยาลัยไม่มีอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์อย่างเพียงพอ และห้องสมุดไม่เป็นแหล่งวิทยาการที่ดีพอ ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ สมประสงค์ น่วมบุญลือ¹ ที่ว่า คำนวณอุปกรณ์การเรียนการสอน อาจารย์และนักศึกษามองเห็นว่า อุปกรณ์การเรียนการสอนมีประโยชน์มากทำให้นักศึกษาเข้าใจบทเรียนดีขึ้น แต่อุปกรณ์มีน้อย และห้องสมุดก็มีหนังสือเอกสารค้นคว้าไม่เพียงพอแก่ความต้องการ¹

ด้านการวัดและประเมินผล จากผลการวิจัยพบว่า วิธีการที่ใ้้มากได้แก่ การให้นักศึกษาทำรายงานค้นคว้า, ให้คะแนนเก็บจากผลงานและการสอบตลอดทั้งภาค ซึ่งใกล้เคียงกับผลการวิจัยของ สายสมร เนตรเพ็งกิจ ที่พบว่า การวัดผลของสถาบันฝึกหัดครูชั้นปริญญาตรีเป็นการวัดโดยให้ผลิต่างกันและทำการสอบเก็บคะแนนตลอดทั้งปี² ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า การให้นักศึกษาทำรายงานค้นคว้า เป็นวิธีการที่นิยมทำกันมากในการเรียนการสอนในสถาบันฝึกหัดครู อาจมีปัญหาคำถามมาคือ วิทยาลัยครูตามส่วนภูมิภาค จะขาดหนังสือสำหรับการค้นคว้า หรือมีหนังสือค้นคว้าเป็นจำนวนน้อยไม่เพียงพอกับจำนวนนักศึกษา นักศึกษาคงชวนชวายหาเอาเอง นับว่าเป็นภาระกับผู้เรียนมาก

แบบของข้อสอบที่ใ้เป็นข้อสอบแบบอัตนัยและปรนัยปนกัน ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ ทัศนีย์ เรืองธรรม ที่พบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่า ข้อทดสอบที่ให้ผลดีที่สุดในการวัดประสิทธิภาพในการเรียนของนักศึกษาคือ ข้อทดสอบแบบอัตนัยและปรนัยปนกัน³ จากการศึกษาพบว่า

¹สมประสงค์ น่วมบุญลือ, "ปัญหาการเรียนการสอนสังคมศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516), หน้า 288.

²สายสมร เนตรเพ็งกิจ, "การจัดการสอนในสถาบันฝึกหัดครูชั้นปริญญาตรี," หน้า 87.

³ทัศนีย์ เรืองธรรม, "ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาสังคมศึกษาของอาจารย์ในวิทยาลัยครูภาคเหนือ, หน้า 72.

ปัญหาในการวัดและประเมินผลที่นักศึกษาเห็น เป็นปัญหามากคือ การวัดผลมุ่งวัดความสามารถในการจำ เนื้อหามากกว่าการวัดพฤติกรรมของผู้เรียน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การวัดและประเมินผลวิชารัฐศาสตร์ ไม่ควรมุ่งวัดความสามารถด้านความจำเพียงอย่างเดียว การวัดความเข้าใจ การคิดหาเหตุผล การคิดเปรียบเทียบ การวิเคราะห์ เรื่องราว ปัญหาต่าง ๆ เป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่ง อีกทั้งควรมีการวัดและประเมินผลนักศึกษาทางค่านิยมและปฏิบัติ ควรมีการวัดและประเมินผลหลายครั้งด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ได้เห็นถึงพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ ควรจะมีการประเมินผลทั้งอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชานี้ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

จากการวิจัยพบว่า อาจารย์ของภาควิชาที่มีการเตรียมหลักสูตร เอกสารประกอบ การเรียนการสอน นวัตกรรม อุปกรณ์และกิจกรรมก่อนที่จะเปิดสอนวิชารัฐศาสตร์มากที่สุด ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ รัชนี้ สาคนุรักษ์ ที่พบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่ของการความช่วยเหลือในค่านิยมหา วิธีสอน แหล่งวิชาการ วิธีสร้างและใช้อุปกรณ์ และวิธีการวัดผลจากศึกษานิเทศก์¹ และผลการวิจัยของ สุมาลี วิลรัตน์ ที่พบว่า อาจารย์สังคมศึกษาในวิทยาลัยครูส่วนกลางทุกคน และอาจารย์สังคมศึกษาในวิทยาลัยครูส่วนภูมิภาคส่วนใหญ่ของการเข้ารับ การอบรมและนิเทศการศึกษา เพื่อนำมาปรับปรุงการสอน ความรู้ที่ของการมากที่สุดคือค่านิยมหาวิชา²

¹ รัชนี้ สาคนุรักษ์, "โปรแกรมการสอนวิชาสังคมศึกษาของวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516), หน้า 81.

² สุมาลี วิลรัตน์, "ปัญหาในการดำเนินการสอนตามโปรแกรมการสอนสังคมศึกษาระดับปริญญาตรีในวิทยาลัยครู," หน้า 88.

ส่วนนักศึกษา ต้องการให้อาจารย์นำวิธีสอนแบบใหม่ ๆ มาใช้ ต้องการให้มีการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการและสภาพสังคมปัจจุบัน และต้องการให้มีหนังสือทางความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับวิชาวิทยาศาสตร์ในห้องสมุดให้เพียงพอ ในระดับมากที่สุด ซึ่งความต้องการเหล่านี้ จะสัมฤทธิ์ผลมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ ฝ่ายบริหารและอาจารย์ผู้สอน วิชานี้เป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย

กรมการฝึกหัดครู

1. กรมการฝึกหัดครูควรจัดให้มีการปรับปรุงหลักสูตร วิชาวิทยาศาสตร์ระดับปริญญาตรีให้รัดกุมเหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ควรให้อาจารย์ผู้สอนในวิทยาลัยครูต่าง ๆ ได้มีส่วนร่วมด้วย เพราะเป็นผู้เกี่ยวข้องและเข้าใจปัญหาการเรียนการสอนวิชานี้โดยตรง

2. กรมการฝึกหัดครู ควรร่วมมือกับหน่วยงานอื่น โดยการจัดอบรม สัมมนา อาจารย์ผู้สอนวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับเนื้อหา การทดลองวิธีสอน การติดตามผลและประเมินผล การเรียน ตลอดจนการวิจัย และเผยแพร่ข้อมูลในการปรับปรุงงานด้านวิทยาศาสตร์ หรือจัดฝึกอบรมแบบหลักสูตรเร่งรัด (Intensive Course) หรือสนับสนุนให้อาจารย์เข้ารับการอบรมในโครงการเผยแพร่ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

ผู้บริหารของวิทยาลัย

1. ผู้บริหารควรให้ความสนใจและเห็นคุณค่าของการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ เช่น การสนับสนุนงบประมาณ ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมและอื่น ๆ

2. ผู้บริหารควรส่งเสริมให้อาจารย์ในวิทยาลัยครูเป็นผู้เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ให้แก่ชุมชน

อาจารย์ผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์

1. อาจารย์ผู้สอนควรสนใจศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ ทางด้านวิทยาศาสตร์ อยู่เสมอ
2. อาจารย์ผู้สอนควรใช้เทคนิควิธีสอนแบบต่าง ๆ หลายวิธี เพื่อช่วยให้ การเรียนการสอนน่าสนใจ และเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักศึกษาเพื่อนำไปสอนนักเรียนต่อไป
3. ควรมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์ เช่น การจัดนิทรรศการ การจัดทัศนศึกษา การเชิญวิทยากร ซึ่งจะให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรง อันจะทำให้ การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย
4. ควรขอความร่วมมือจากบรรณารักษ์ ในการจัดซื้อหนังสือ วารสารและ สิ่งตีพิมพ์เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์อย่างเพียงพอ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบผลของการทดลองสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ด้วยวิธีแบบ ต่าง ๆ
2. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ระดับปริญญาตรีของ สถาบันฝึกหัดครู และสถาบันการศึกษาอื่น ๆ